

66 χρόνια από τον απαγχονισμό του αθάνατου ήρωα μαθητή, ποιητή και Εθνομάρτυρα

ΕΥΑΓΟΡΑ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΔΗ

Πέρασαν 66 χρόνια από τις 14 Μαρτίου 1957, ημερομηνία κατά την οποία οι αποικιοκρατικές βρετανικές αρχές στην Κύπρο οδήγησαν στην αγχόνη τον δεκαοκτάχρονο μαθητή και ποιητή Ευαγόρα Παλληκαρίδη.

Ήταν μόλις 15 ετών ο Ευαγόρας, την 1^η Ιουνίου 1953, όταν έλαβε στις πάνδημες διαδηλώσεις διαμαρτυρίας που γίνονταν στην Πάφο και κατέβασε την Αγγλική σημαία από τα προπύλαια του «Ιακωβείου Γυμναστηρίου». Ήταν η απαρχή της ηρωικής του πορείας.

Τον Ιανουάριο του 1955, στην ακτή της Χλώρακας, έπεσε στα χέρια της Αστυνομίας το πλοίο «Άγιος Γεώργιος» που μετέφερε οπλισμό για τον Αγώνα τον οποίο οι Έλληνες της Κύπρου προετοιμάζαν με άκρα μυστικότητα. Λίγες ημέρες αργότερα, τα μέλη του πληρώματος οδηγήθηκαν στο Δικαστήριο της Πάφου. Στον χώρο των Δικαστηρίων οργανώθηκε μεγάλη διαδήλωση που κατέληξε σε συμπλοκή με την Αστυνομία. Ο Ευαγόρας, από τους πρωτοπόρους της διαδήλωσης, τις επόμενες ημέρες, προσήχθη στο δικαστήριο και του επιβλήθηκε πρόστιμο 10 λιρών.

Το όνειρό του να επισκεφθεί την Ελλάδα πραγματοποιήθηκε το καλοκαίρι του 1955, όταν το σχολείο του έκανε την καθιερωμένη εκδρομή. Τότε μάλλον έγραψε τους παρακάτω στίχους: «Στην Κύπρο σα θα πάμε/ στ' ωραίο μας νησί/ σε θέλουμε να φτάσεις/ Ελλάδα μας και συ./ Να διώξεις τη σκλαβιά μας/ και νάρθ' η λευτεριά/ να σπάσουν αλυσίδες/ και σίδερα βαριά».

Κατά το διάστημα που ακολούθησε μέχρι να βγει στο βουνό, συμμετείχε σε πάμπολλες εκδηλώσεις κατά του αποικιακού καθεστώτος. Την 17^η Νοεμβρίου 1955 συνελήφθη μαζί με άλλους συμμαθητές του και δύο ημέρες αργότερα οδηγήθηκε στο Δικαστήριο με την κατηγορία της «οχλαγωγίας». Αφέθηκε ελεύθερος με εγγύηση 30 λιρών και η δίκη ορίσθηκε για την 28^η Νοεμβρίου, αλλά επειδή μερικοί συγκατηγορούμενοί του δεν παρουσιάστηκαν κατά τη συγκεκριμένη ημερομηνία, η δίκη αναβλήθηκε για την 6^η Δεκεμβρίου 1955.

Την παραμονή, όμως, της δίκης ανακοίνωσε στον πατέρα του την απόφασή του: «Πατέρα, εγώ στη φυλακή δεν μπορώ να μείνω· αν δεν μπορέσω να δραπετεύσω, εννά σκοτώσω κανέναν και θα με σκοτώσουν. Προτιμώ να φύγω, να βγω στο βουνό». Ο πατέρας του τον άκουσε με προσοχή, του έδωσε συμβολές και είπε την τελευταία φράση: «Πήγαινε στην ευχή μου».

Στο μεταξύ ο Ευαγόρας είχε γράψει τα ποιήματα με τα οποία αποχαιρετούσε συγγενείς και φίλους. Τους συμμαθητές του με την «Ανηφοριά». Τη μάνα του με τους στίχους «Τη σκλαβιά τη βαρέθηκα/ Μάνα κλέφτης θα γίνω./ Της σκλαβιάς δηλητήριο/ Μάνα ως πότε θα πίνω;» Την αγαπημένη του με ποίημα, του οποίου η τελευταία στροφή είναι: «Το τελευταίο σκλάβο γράμμα μου σου γράφω/ και φύλαξέ το για στερνή παρηγοριά/ μπορεί ταχιά να μ' οδηγήσουνε στον τάφο».

Την 16^η Δεκεμβρίου 1955, επικηρύχθηκε και η Αστυνομία δημοσίευσε φωτογραφίες του. Όμως, ο ανυπότακτος νέος ζούσε ελεύθερος στο βουνό και με τους συναγωνιστές του έγραφαν σελίδες δόξας και μεγαλείου στον Αγώνα κατά των κατοχικών δυνάμεων. Συμμετείχε σε ριψοκίνδυνες αποστολές, άριστευε στις μάχες, νυκτοπορούσε, πρωταγωνιστούσε σε ενέδρες, πολεμούσε και έγραφε ποιήματα, έγραφε ποιήματα και πολεμούσε.

Ο χρόνος κυλούσε και μάταια οι κατακτητές τον αναζητούσαν, όπως και τους συναγωνιστές του. Όμως, την 18^η Δεκεμβρίου του 1956, οι μαθητές της Εμπορικής Σχολής Πολεμίου έφεραν τη δυσάρεστη είδηση: «Είδαμε τον Ευαγόρα αιματωμένον μέσα σε ένα τζιπ να τον κουβαλούν οι Εγγλέζοι στο Κτήμα». Η είδηση επιβεβαιώθηκε και από τις αποικιακές αρχές. «Περίπολος Άγγλων στρατιωτών συνέλαβε τον Παλληκαρίδη».

Τον συνέλαβαν στον δρόμο που ένωνε τη Λυσό με τον Σταυρό της Ψώκας (χωριά της Πάφου). Αρχικά, τον μετέφεραν στις φυλακές της Πάφου και την 12^η Ιανουαρίου στις Κεντρικές Φυλακές της Λευκωσίας, όπου υποβλήθηκε σε φρικτά βασανιστήρια. Την 25 Φεβρουαρίου 1957, ημέρα διεξαγωγής της δίκης του, σε ερώτηση του δικαστή αν έχει να προσθέσει κάτι, ο Ευαγόρας απάντησε: «Γνωρίζω ότι θα με καταδικάσετε εις θάνατον. Θα με κρεμάσετε, το ξέρω. Εκείνο όμως το οποίο έχω να πω είναι τούτο: Ό,τι έκανα, το έκανα ως Έλλην Κύπριος όστις ζητεί την ελευθερίαν της πατρίδος του. Τίποτε άλλο». Ακολούθως, το δικαστήριο ανακοίνωσε την απόφασή του. Εις θάνατον. Τόσο ο Ευαγόρας όσο και οι γονείς του άκουσαν την απόφαση με απόλυτη ψυχραιμία.

Οδηγήθηκε και πάλι στις φυλακές, όπου τις επόμενες ημέρες τον επισκέφθηκαν οι γονείς, οι αδελφές και συγγενείς του. Η τελευταία επίσκεψή τους έγινε την 13^η Μαρτίου 1957. Ο Ευαγόρας ήταν γαλήνιος, τους έδινε κουράγιο και μετά τον αποχαιρετισμό τους, κλεισμένος στο κελί των μελλοθανάτων, έγραφε το τελευταίο γράμμα προς την αδελφή του.

Λίγο μετά τα μεσάνυχτα της 13^{ης} προς 14^η Μαρτίου 1957, οι δήμιοι άνοιξαν την πόρτα του κελιού του, τον πήραν και ενώ τον οδηγούσαν στην αγχόνη, οι Κεντρικές Φυλακές της Λευκωσίας σείονταν από θούριους και πατριωτικά τραγούδια των κρατουμένων. Ήταν ο τρόπος με τον οποίο αποχαιρετούσαν και έδιναν θάρρος στον ήρωα συναγωνιστή τους.

Σε λίγα λεπτά, ο Ευαγόρας βρισκόταν κάτω από τη δοκό της αγχόνης ατρόμητος. Δεν έδωσε ούτε και στην ύστατη αυτή ώρα την ευκαιρία στους δημίους του να τον δουν φοβισμένο. Του πέρασαν τη θηλιά στο λαιμό, η καταπακτή άνοιξε και ο Ευαγόρας ανέβηκε τα σκαλοπάτια του ουρανού ως άγγελος και εξάγγελος της ελευθερίας, αφήνοντας βαριά κληρονομιά όχι μόνο στους Έλληνες αλλά σε όλους τους λαούς που αγωνίζονται για την ελευθερία, την τιμή και την αξιοπρέπεια. Έζησε ελεύθερος και πέθανε ελεύθερος για να ζήσει για πάντα ελεύθερος.

Μανώλης Μ. Στεργιούλης

Φιλολόγος